

Stowarzyszenie Architektów Polskich
Oddział we Wrocławiu

VII edycja Dolnośląskiego Festiwalu Architektury DoFA '17 SEMINARIUM „MIASTO W ZIELENI: W CZORAJ – DZIŚ – JUTRO”

26 października 2017, g. 12.00-18.30, Muzeum Architektury we Wrocławiu

Organizator: Stowarzyszenie Architektów Polskich O/Wrocław

Kuratorka: dr Iwona Bińkowska, Uniwersytet Wrocławski

ABSTRAKTY REFERATÓW

Wykład wprowadzający:

Planowanie zieleni z wykorzystaniem rozwiązań opartych na naturze – sposób wzmocnienia rezyliencji miejskiej

mgr inż. arch. Aldo Vargas-Tetmajer, koordynator Krajowego Punktu URBACT, Związek Miast Polskich

Zróżnicowana gęstość zaludnienia miast europejskich sprawia, że współczynnik zielonej przestrzeni przypadającej na mieszkańca w Europie jest bardzo różny. Różne są też rola i funkcje obszarów zielonych. Miasta uczestniczące w projektach w programie URBACT pracują m.in. nad dobrym ich wykorzystaniem, z uwzględnieniem perspektywy zintegrowanego i zrównoważonego rozwoju miejskiego. Takie podejście w zarządzaniu miejskim jest korzystne nie tylko dla mieszkańców, lecz także dla samych miast w kontekście szerszych zmian społecznych, ekonomicznych, a przede wszystkim środowiskowych mających wpływ na systemy miejskie. Obecnie do ważniejszych tematów zaliczyć można: lepsze wykorzystanie przestrzeni publicznych na osiedlach, ogrodnictwo miejskie i przede wszystkim rezyliencję miejską. Do programu URBACT przystępować mogą wszystkie miasta europejskie.

Zauważyć można w ostatnim czasie nasilenie zjawisk pogodowych niekorzystnie wpływających na funkcjonowanie miast, a ich wpływ będzie coraz większy w nadchodzących latach. Miasta muszą się do tych zmian przygotować z odpowiednim wyprzedzeniem, pamiętając, że mają ograniczony budżet. Planowanie i zarządzanie miastami umiejętnie wykorzystujące zróżnicowane funkcje zieleni, uwzględniające rozwiązania oparte na naturze, wydaje się najbardziej efektywnym sposobem zwiększenia rezyliencji miejskiej.

PANEL 1 – W CZORAJ

Główne kierunki kształtowania systemu zieleni miejskiej we Wrocławiu, przegląd historyczny

dr Iwona Bińkowska, historyk sztuki, Uniwersytet Wrocławski

Działania zmierzające do utworzenia struktury, którą od XX wieku nazywamy systemem zieleni miejskiej, we wcześniejszych epokach łączono z budową miast, architekturą, sztuką ogrodową i upiększaniem krajobrazu. Świadomość, że mieszkańcy miasta potrzebują kontaktu z Naturą, nawet w symbolicznym zakresie, była niezmienna. Postulat ten starano się realizować mimo różnic formalnych oraz programowych, wynikających z odmienności nurtów artystycznych. Początkowo w średniowieczu i nowożytności funkcje te wypełniały wąskie tereny międzymurza (Ogród na Międzymurzu), podmiejskie błonia (Przedmieście Świdnickie), ogrody towarzyszące gospodom przy wyjazdach z miasta (Różanka, Dworek). Spacerom, wypoczynkowi i sportom służyły tereny wzdłuż Odry i Oławy oraz same rzeki. Refleksja nad udostępnianiem mieszkańcom prywatnych ogrodów pojawiła się w XVIII stuleciu wraz z Oświeceniem. Efektem tej nowej postawy było otwarcie parku w Szczytnikach.

Przełomowym momentem stała się likwidacja fortyfikacji i decyzja o przeznaczeniu jej pod Promenadę – pierwszy miejski teren spacerowy. Od początku XIX wieku w sposób planowy i instytucjonalny zaczęto wprowadzać w strukturę miasta skwery, zieleńce i aleje, a na dołączanych terenach dawnych wsi zakładano parki (Dębowy, Południowy). Był to wynik racjonalizmu oświeceniowej idei polepszania warunków sanitarnych miast, wzbogaconej o romantyczną wrażliwość i wiarę w bezcenny wpływ kontaktu z Naturą. Już na przełomie XIX i XX wieku w teorii i praktyce urbanistycznej coraz większą rolę

zaczęła odgrywać statystyka. Efektem były standardy zalecanych metrów kwadratowych terenów zieleni na mieszkańca i prawidłowych odległości ich występowania od miejsca zamieszkania. Zgodnie z tymi zasadami projektowano, choć nie zawsze realizowano, modernistyczne osiedla przedwojenne (Sępolno, Popowice) i powojenne (Popowice, Przyjaźni). W ostatnim 25-leciu nastąpiło obniżenie rangi terenów zieleni w wyniku komercjalizacji przestrzeni miejskiej.

Walory przyrodnicze i kompozycyjne oraz potencjał rekreacyjny historycznych terenów kształtowanej zieleni Wrocławia

*dr Elżbieta Szopińska, Instytut Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
dr inż. arch. Justyna Rubaszek, Instytut Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu*

W wystąpieniu przedstawione zostaną wyniki badań inwentaryzacyjno-analitycznych zieleni miejskiej wykonanych w latach 2014–2015 na potrzeby aktualnie tworzonego „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Wrocławia”. Tereny zieleni komponowanej zajmują we Wrocławiu duży procent całkowitej powierzchni pokrytej przez zieleń wysoką. Znaczna ich część wpisana jest do rejestru zabytków lub ewidencji, są jednak wśród nich i takie, które nie zostały objęte żadną z tych form ochrony konserwatorskiej. Stanowią one ważny składnik struktury przestrzennej i przyrodniczej miasta, istotny element krajobrazu oraz potencjalne miejsce rekreacji i wypoczynku mieszkańców. Należą do nich tereny dawnych cmentarzy (obecnie nieczynnych), ciągi spacerowe wzdłuż rzek, torów kolejowych i w obrębie dawnych majątków, dawne kąpieliska i tereny sportowe.

W planach rozwoju miasta ich potencjał powinien zostać wykorzystany, a walory wyeksponowane przez właściwą rewaloryzację (odtworzenie i zachowanie dawnej kompozycji, odpowiednie wprowadzenie nowych form zagospodarowania), harmonijne powiązanie z nowo tworzonymi zespołami zabudowy i siecią dróg.

Problemy dawnych ogrodów przy rezydencjach. Leśnica – Osobowice – Pawłowice – Świniary

dr inż. Justyna Jaworek, architekt krajobrazu, Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

Ogrody i parki przy dawnych rezydencjach niemal od samego początku kształtowane były w powiązaniu z otoczeniem. Tak też należy traktować problem ich rewaloryzacji. Wiąże się on z koniecznością opracowania kompleksowego programu, uwzględniającego powiązania przestrzenne między zespołami ogrodowo-parkowymi a dawnymi upięszonymi krajobrazami z alejami prowadzącymi do dawnych miejsc wypoczynku i punktów widokowych (Góra Kapliczna w Osobowicach) lub do sąsiednich majątków (droga z Leśnicy do Marszowic).

Złożona kompozycja ogrodowa umożliwia dzisiaj tworzenie miejsc przeznaczonych zarówno do zwiedzania, jak i do rekreacji. Dobrze ilustrują to zrewaloryzowane ogrody w Pawłowicach i Leśnicy. Wprowadzone w dawnej strefie *pleasure ground* ozdobne rabaty stanowią dekoracyjną oprawę i zachęcają do oglądania dalekich perspektyw. Rozległe polany parkowe są miejscem wypoczynku, spotkań towarzyskich i wydarzeń kulturalnych, a ścieżki na obrzeżu parku zachęcają do spacerów i kontemplacji natury.

Nadal niedocenione pozostają obszary upięszonych krajobrazu z zachowanymi reliktnymi dziedzictwa ogrodowego. Ich znaczenie dla rozwoju systemu zieleni i poprawy warunków sanitarnych we Wrocławiu miasto doceniło już u schyłku XIX wieku, nabywając majątki w Osobowicach oraz Świniarach i przekształcając je w rozległe parki leśne. Działania te pokazały, że ogrody wraz z upięszonym otoczeniem mogą oferować mieszkańcom nie tylko kontakt ze sztuką i naturą, ale także miejsce do aktywnego wypoczynku.

Promenada Krzycka

*Monika Kozłowska-Święconek, dyrektor Biura Zrównoważonej Mobilności,
Departament Zrównoważonego Rozwoju Urzędu Miejskiego Wrocławia*

Cofnijmy się na chwilę w czasie – do Wrocławia w pierwszych latach XX wieku, kiedy to za sprawą niezwykle aktywnego ogrodnika miejskiego Hugo Richtera renesans przeżywają stare, zaniedbane parki, m.in. park Szczytnicki i Osobowicki, oraz rodzą się nowe, takie jak park Południowy, Wschodni i Dębowy. Wrocław przechodzi prawdziwy renesans zieleni miejskiej.

W tym samym czasie powstaje kolejowa obwodnica towarowa Wrocławia. Nasyp kolejowy jednak nie wpisuje się dobrze w otoczenie. Dlatego aby usunąć ten dysonans oraz pozwolić na zagospodarowanie nadwyżek gruntu po jego budowie, Hugo Richter wspólnie z Wrocławskim Towarzystwem Upięszania wpada na pomysł urządzenia traktu spacerowo-rekreacyjnego wzdłuż nasypu kolejowego, nazwano go potem Hugo Richter Weg. Powstała więc trasa wraz z miejscami do wypoczynku, zielenią oraz kilkoma wzgórzami widokowymi. Założenie drogi spacerowej obejmowało odcinek ok. 4,6 km wzdłuż torów od placu Srebrnego, czyli obecnej ul. Grabiszyńskiej, do rejonu Ołtaszyna i obecnej ul. Koszyckiej.

Dawna trasa spacerowo-rekreacyjna Hugo Richter Weg jest widoczna we współczesnym krajobrazie miasta – część jej dóbr jest wykorzystywana przez mieszkańców do dziś, a niektóre zostały trochę zapomniane. Największą wartością są okazałe i atrakcyjne szpalery drzew oraz kompleksy zieleni towarzyszące ówczesnym obiektom rekreacyjnym.

To dzięki zachwytowi nad zielonym potencjałem, jaki oferuje nam Hugo Richter Weg, pojawił się pomysł Promenady Krzyckiej. Będziemy się kierować ideą rewitalizacji i wykorzystania magii i ducha tego miejsca, ale nasze działania obejmą także nowe tereny – przedłużymy promenadę w kierunku południowym do Brochowa i w kierunku północnym, aż do Górki Szczepińskiej, wzdłuż linii kolejowej. Dajmy jej nowe życie – współczesne, wrocławskie, odpowiadające naszym obecnym potrzebom, na miarę współczesnych czasów.

PANEL 2 – DZIŚ

Kształtowanie systemu zieleni miejskiej w ramach działalności ZZM

Krzysztof Działo, dyrektor Zarządu Zieleni Miejskiej we Wrocławiu

Działania Wrocławia koncentrują się na łączeniu poszczególnych elementów w gęstą sieć systemu zieleni, którego szkielet tworzą doliny rzek. Potencjał miasta, otwartego na rzeki, wykorzystywany jest przez wprowadzanie nowych terenów zieleni i łączenie ich z istniejącymi. Zielone inwestycje kształtują dostępność i atrakcyjność terenów publicznych, uwzględniając różnorodność funkcji, które zieleni w mieście powinna pełnić. Do najważniejszych funkcji należy zaliczyć bioróżnorodność, zrównoważony rozwój i adaptację do zmian klimatu. Równie istotna jest rola społeczna zdrowotna i ekonomiczna.

W celu zaspokojenia potrzeb mieszkańców oraz zwiększenia dostępności terenów zieleni ich rozwój koncentruje się wokół tzw. biegunów atrakcyjności. Obszary o charakterze reprezentacyjnym, położone w centrum Wrocławia, skupiają działania polegające na pielęgnacji i rewitalizacji istniejących założeń poprzez nadawanie im nowych funkcji. Poza Starym Miastem centra lokalne skupione są wokół rejonu parku Szczytnickiego, Stadionu Miejskiego i Nadodrza.

Nacisk kładziony jest na powiązanie systemu zieleni z istniejącymi, powstającymi i planowanymi osiedlami mieszkaniowymi poprzez udostępnienie zieleni o charakterze punktowym (skwery, zieleńce i charakterystyczne obiekty), liniowym (bulwary i zieleń ulic) i powierzchniowym (parki i lasy), co pozwala stworzyć kompleksowy system zielono-niebieski. Każdego roku tereny zieleni dekorowane są licznymi ukwieceniami – zwiastunami wiosny, lata i jesieni.

Możliwości kształtowania systemu przyrodniczego Wrocławia w oparciu o sieć dolin rzecznych

dr Piotr Reda, biolog, architekt krajobrazu, prezes Stowarzyszenia Architektury Krajobrazu

Wrocław ma niepowtarzalne możliwości kształtowania systemu przyrodniczego miasta w oparciu o sieć dolin rzecznych. Potwierdzają to prowadzone badania zieleni wysokiej – parków i lasów w dolinie Odry oraz dolinach innych rzek na terenie miasta. Główną osią takiego systemu może być Odra wraz z jej licznymi rozgałęzieniami i kanałami. System uzupełniają jej główne dopływy: Oława, Ślęza, Bystrzyca i Widawa. Podstawowymi składnikami przyrodniczymi tego systemu są liczne lasy, parki i ogrody działkowe, zlokalizowane w dolinach tych rzek, uzupełnione o nadrzeczne zarośla, łąki i szuwary. Obszary te obejmują cenne pod względem przyrodniczym siedliska wielu gatunków grzybów, roślin i zwierząt, w tym także chronionych i rzadkich. Największe walory przyrodnicze mają siedliska okresowo zalewane lub podtapiane: szuwary, ziołorośla bylinowe, łąki zalewowe i zmiennowilgotne oraz lasy łęgowe. Siedliska te należy bezwzględnie chronić, a w miarę możliwości także odtwarzać. Niektóre z nich są objęte ochroną w ramach unijnego programu ochrony przyrody Natura 2000.

Niestety, duża ich część została odcięta od regularnych zalewów. Obecna ochrona przeciwpowodziowa oraz rozwój infrastruktury miejskiej powodują silne i często nieodwracalne zmiany w naturalnym charakterze tych najcenniejszych siedlisk. Możliwe jest jednak odtworzenie częściowych zalewów i tym samym regeneracja tych siedlisk bez pogorszenia bezpieczeństwa powodziowego miasta. Działanie to niekiedy może przyczynić się nawet do lepszej ochrony przed powodzią.

#zielone WBO

Bartłomiej Świerczewski, dyrektor Biura ds. Partycypacji Społecznej Urzędu Miejskiego Wrocławia

Biuro ds. Partycypacji Społecznej realizuje zadania dotyczące szeroko rozumianej partycypacji, czyli współdziałania mieszkańców w zarządzaniu miastem. Nasze działania polegają w głównej mierze na organizacji dialogu z mieszkańcami. W tym celu organizujemy konsultacje dotyczące tematów małych i dużych oraz koordynujemy współpracę miasta z organizacjami pozarządowymi [NGO]. Włączamy się także w działania nieformalnych grup mieszkańców czy rad osiedli. Jednym z narzędzi, z których korzystamy, jest budżet partycypacyjny, nazywany w naszym mieście Wrocławskim Budżetem Obywatelskim. I to on będzie głównym tematem mojego wystąpienia. Ale nie będę Państwu mówił o wszystkich projektach zgłaszanych przez mieszkańców, ani o tym, jak organizujemy ten proces. Opowiem o zieleni w przestrzeni publicznej i o tym, jak mieszkańcy dzięki WBO mogą tę przestrzeń kształtować. Opowiem o wyzwaniach, które w związku z tym stoją przed nami, narzędziach, które nas wspomagają w tym procesie, wspomnę też, czego nam brakuje. Będzie słowo o trudnościach, o niespodziankach, a także o tym, jak te projekty są odbierane przez mieszkańców. Z pewnością pokażę kilka ciekawych przykładów projektów zrealizowanych oraz projektów, które właśnie na przełomie września i października 2017 zostały przez mieszkańców przeznaczone do realizacji. A jest o czym mówić, bo tak zwane

projekty zielone stanowią bezsprzeczną większość wśród wszystkich projektów zgłaszanych przez mieszkańców do WBO od 2013 roku.

Ogrodnictwo społeczne jako strategia rewitalizacji obszarów zdegradowanych

mgr inż. arch. Ewa Nowak, Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej

Oddolne inicjatywy mające na celu poprawę jakości zaniedbanej przestrzeni zwracają uwagę na sens rewitalizacji w pełnym znaczeniu tego słowa. Traktując działania społeczne jako podstawę i warunek procesu, skupiają się również na skutkach środowiskowych i gospodarczych. W ten trend wpisuje się społeczne ogrodnictwo, które do osiągnięcia celu wykorzystuje zieleni uprawną i szeroki wachlarz aktywności pozwalających na integrację uczestników procesu.

Zdegradowane parkingi, zaniedbane podwórza, okolice porzuconych budynków czy dachy istniejących obiektów to najczęstsze miejsca tworzenia tego typu założeń. Staranne zagospodarowanie ogrodów przyczynia się do poprawienia estetyki takich miejsc. Wprowadzenie zieleni związanej z uprawą jest często jedynym sposobem na zwiększenie powierzchni biologicznie czynnej. Hodowla roślin w pojemnikach takich jak skrzynki drewniane czy worki plastikowe pozwala na uprawę nawet na powierzchniach o twardej, nieprzepuszczalnej nawierzchni. Stosowane metody uprawy wertykalnej są szansą na zagospodarowanie zielenią również niewielkich przestrzeni w tkance miejskiej. Koszty stosowania wymienionych rozwiązań są wyjątkowo niskie w porównaniu z ogólnie sterowanymi projektami.

Możliwość zintegrowania funkcji edukacyjnej w założeniach ogrodów społecznych jest szansą na zwiększanie świadomości nie tylko dotyczącej środowiska naturalnego, lecz także świadomości estetycznej, związanej z kształtowaniem środowiska zabudowanego.

Strategie i standardy kształtowania zielonej infrastruktury miasta – przykłady wybranych działań

*dr inż. arch. Justyna Rubaszek, Instytut Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu
dr Elżbieta Szopińska, Instytut Architektury Krajobrazu Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu*

W wystąpieniu zaprezentowane zostaną strategie i standardy kształtowania zielonej infrastruktury miasta na przykładzie wybranych ośrodków europejskich i północnoamerykańskich. Omówione rozwiązania wpisują się w politykę na rzecz zrównoważonego rozwoju obszarów zurbanizowanych. Stosowane są zarówno w procesie odnowy istniejących struktur, jak i zagospodarowywania nowych terenów. Przyczyniają się do zwiększania powierzchni biologicznie czynnej, podnoszenia bioróżnorodności, tworzenia powiązań między rozdzielonymi terenami zieleni, minimalizowania negatywnego wpływu nowych inwestycji na środowisko i klimat lokalny.

Przedstawione w wystąpieniu strategiczne i wielotorowe działania podejmowane w poszczególnych ośrodkach uwzględniają powstawanie narzędzi projektowych: standardów, modelowych rozwiązań, wskaźników, które funkcjonują w formie zaleceń lub przepisów prawa lokalnego. Dotyczą zasad kształtowania zielonej infrastruktury w różnej skali, od pojedynczej działki budowlanej po publiczne obszary – ulice, skwery, place, parki, tereny otwarte.

Budowanie wieloletnich strategii i tworzenie związanych z nimi standardów projektowych jest gwarantem wprowadzania zielonej infrastruktury jako równoprawnego elementu złożonej struktury miasta, elementu planowanego równoległe z zabudową, sieciami, drogami i innymi formami infrastruktury technicznej. Takie podejście zapewni przywrócenie i zachowanie równowagi w stale powiększających się miastach; jest także niezbędne – co trzeba podkreślić – przy realizacji idei miasta zwarteo.

Rewaloryzacja terenów modernistycznego osiedla WUWA – teoria i praktyka

*mgr inż. Dominika Krop-Andrzejczuk, architekt krajobrazu, dendrolog,
Pracownia Architektury Krajobrazu IKROPKA*

W 1929 roku, w sąsiedztwie wrocławskiego parku Szczytnickiego, z inicjatywy śląskiego oddziału Werkbundu powstało wzorcowe osiedle WUWA (Wohnungs- und Werkraumausstellung). Zniszczenia wojenne szczęśliwie ominęły osiedle WUWA, a do budynków po 1945 roku wprowadzili się nowi mieszkańcy – zupełnie nieświadomi unikatowości i charakteru założenia.

Od chwili wpisania (w 2007 roku) zespołu urbanistycznego osiedla WUWA do rejestru zabytków trwa nieustanna praca nad przywróceniem świetności tej jednej z europejskich ikon modernizmu. Na zlecenie Miasta Wrocław prace realizuje i koordynuje spółka Wrocławska Rewitalizacja. W ramach tych prac powstała strategia rewitalizacji osiedla. W 2011 roku przeprowadzony został konkurs architektoniczny na opracowanie koncepcji zagospodarowania przestrzeni publicznych historycznego osiedla WUWA. Wybrana koncepcja, autorstwa wrocławskiego Biura Architektonicznego BASIS Sirojć i Szkółka, stała się następnie podstawą opracowania dokumentacji budowlano-wykonawczej, w której projekt zieleni i analizy dendrologiczne wykonała Pracownia Architektury Krajobrazu IKROPKA Dominika Krop-Andrzejczuk. Prace budowlane związane z nowym zagospodarowaniem przestrzeni publicznych osiedla WUWA rozpoczęły się jesienią 2016 roku. Prezentacja zawierać będzie omówienie tematu rewaloryzacji przestrzeni publicznych osiedla WUWA – punkt wyjściowy, założenia i cele w kontekście modelowych działań.

Zielone miasta jutra – hit czy mit?

*dr inż. arch. Anna Bać, adiunkt na Wydziale Architektury Politechniki Wrocławskiej,
autorka książki Zrównoważenie w architekturze. Od idei do realizacji na tle doświadczeń kanadyjskich*

Wystąpienie będzie próbą odpowiedzi na pytania: Czym są „zielone” miasta i co je wyróżnia? Jakie uwarunkowania towarzyszą kreowaniu „zielonych” miast i społeczności? Faktycznie „zielone” czy zielone pranie mózgu (*green wash*)? Ponadto zostanie poruszona problematyka samowystarczalnych miast i ich zielonego dogęszczania (*EcoDensity*).

Marzenia o zielonym mieście a twarda rzeczywistość prognoz klimatycznych

prof. dr hab. Krzysztof Świerkosz, Muzeum Przyrodnicze Uniwersytetu Wrocławskiego

Dyskurs na temat przyszłości zieleni miejskiej na świecie rozciąga się między dwiema skrajnościami. Z jednej strony rosną obawy o zmniejszanie się powierzchni terenów zadrzewionych, z drugiej zaś – media z nadzieją informują o rosnącym zrozumieniu roli drzew i o projektach zazielenienia miast, a nawet ekomiast, tworzonych według zasad zrównoważonego rozwoju. Te tendencje w rozwoju zieleni miejskiej będą jednak musiały zderzyć się z rzeczywistością, jaką są postępujące w szybkim tempie globalne zmiany klimatyczne. Prognozowana we Wrocławiu, zgodnie z modelami GCM, średnia temperatura roczna w latach 2041–2050 będzie wynosić 11,4oC, a pod koniec XXI wieku – około 15oC. Efekt miejskiej wyspy ciepła dodatkowo wzmacnia ten trend, podnosząc ekstremalne temperatury w centrum miasta o kolejnych kilka stopni. Osłabione suszą, nadmierną transpiracją i niedoborem wody, drzewa będą coraz bardziej narażone na choroby i szkodniki, czego efekty obserwujemy już od kilkunastu lat. Zanikną też okazy stare, najwartościowsze z punktu widzenia fitomelioracji i ochrony bioróżnorodności. Być może znajdziemy gatunki lepiej dostosowane do zmieniających się warunków klimatycznych, jednak jak długo i one będą w stanie podążać za zmianami klimatu? Trudno więc z optymizmem patrzeć w przyszłość miejskich zadrzewień w Polsce. Za kilkadziesiąt lat drzewa, które miały chronić nas przed narastającym upałem i suszą, same będą wymagały coraz bardziej kosztownej ochrony i pielęgnacji.

Zieleń miejska a problem inwazyjnych gatunków roślin obcego pochodzenia

dr Zygmunt Dajdok, Zakład Botaniki, Instytut Biologii Środowiskowej Uniwersytetu Wrocławskiego

Obszary zieleni miejskiej to kompozycje roślin rodzimych i obcych, zarówno tych spontanicznie rozprzestrzeniających się, jak i celowo wprowadzanych. Z przyrodniczego punktu widzenia korzystniejsza jest obecność gatunków rodzimych, z których najczęściej w większym stopniu korzystają inne organizmy, np. ptaki lub owady. Spośród obcych gatunków roślin coraz większy problem stanowią tzw. gatunki inwazyjne, które w wyniku masowego rozprzestrzeniania się mogą powodować straty ekonomiczne, zmniejszenie bioróżnorodności, a nawet zagrożenie dla zdrowia mieszkańców opanowywanych przez nie obszarów. Niektóre z tych gatunków po wprowadzeniu na terenach miejskich mogą się rozprzestrzeniać np. wzdłuż dolin rzecznych na duże odległości. Wymierne straty, jakie przynoszą, są powodem wprowadzania w krajach Unii Europejskiej przepisów mających na celu ograniczenie uprawy konkretnych gatunków i podjęcie działań na rzecz eliminacji najgroźniejszych z nich. Oprócz rozwiązań prawnych w różnych krajach tworzone są kodeksy dobrych praktyk w ogrodnictwie. W Polsce taki kodeks przygotowano pod patronatem Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska. Potrzebą chwili wydaje się wprowadzenie jego zasad w praktykę, jak też wypracowanie rozwiązań biorących pod uwagę specyfikę warunków regionu, a nawet konkretnego miasta.

Wrocławskie recepty na zielenie – inspiracje dla przyszłości

prof. dr hab. inż. arch. Alina Drapella-Hermansdorfer, Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej

Prezentowane analizy koncentrują się wokół trzech zagadnień: współczesnych aspektów naturalizmu w kształtowaniu krajobrazów miejskich, wrocławskich tradycji w tym zakresie oraz przesłanek dla dalszego rozwoju tej koncepcji. W kontekście starań miasta o tytuł Zielonej Stolicy Europy autorka polemizuje z ideą „zieleni bez granic” przyjętą w projekcie Studium uwarunkowań i kierunków rozwoju przestrzennego Wrocławia. Nie negując ogólnego zamysłu, wskazuje zagrożenia związane z proponowanym sposobem osiągnięcia celu i przedstawia przykłady modelowych rozwiązań.

Osiedla w zieleni. Lekcje z Analizy Funkcjonalnej Osiedli Wrocławia

*dr hab. inż. arch. Izabela Mironowicz, Katedra Urbanistyki i Procesów Osadniczych,
Wydział Architektury Politechniki Wrocławskiej oraz Zarząd Główny Towarzystwa Urbanistów Polskich*

Analiza Funkcjonalna Osiedli Wrocławia to projekt prowadzony w okresie od września 2015 do września 2016 roku w ramach realizacji zadania publicznego ogłoszonego przez Gminę Wrocław (29.07.2015/1647). Polegał on na przeprowadzeniu szerokich, kompleksowych, interdyscyplinarnych badań mających na celu opracowanie opisu funkcjonalnego wrocławskich osiedli. Brano pod uwagę trzy aspekty: społeczny, przestrzenny i analityczny. Istotą opracowania było zbadanie wzajemnych związków między nimi oraz sformułowanie syntetycznych wniosków, które mogłyby w przyszłości stanowić podstawę do budowy nowego modelu czy strategii aktywnego społeczeństwa lokalnego. Badanie prowadzone było pod egidą Fundacji Dom Pokoju przez zespół naukowców z Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki Wrocławskiej, praktykujących urbanistów oraz ekspertów specjalizujących się w działalności na rzecz społeczności lokalnych. Do zespołu zostali także zaproszeni zagraniczni specjaliści. Jest oczywiste, w świetle celów badania, że nie objęło ono wszystkich możliwych aspektów funkcjonowania osiedli, jednak – co szczególnie ważne – umieściło analizowane zagadnienia w kontekście terytorialnym, co stanowi ważny krok w zrozumieniu funkcjonowania osiedli także jako fizycznych struktur, które nadają im określony charakter oraz wpływają na jakość życia i postawy mieszkańców.

Zieleń jest jednym z czynników decydujących o kształcie osiedla i jej wielorakiemu oddziaływaniu poświęcono istotne miejsce w prowadzonym projekcie. To właśnie zostanie szerzej omówione w krótkiej prezentacji.